

ga. Zalosten vojak je kakor gnjilo jabolko med zdravi. Kdo ne gre z veseljem nad Laha? Pokažite tudi Italijancem, kaj smo Slovenci in ko pride vrsta na vas, idite z veseljem sročem v boj za našo domovino in milo Avstrijo. Ne pozabite si še pred odhodom priskrbiti našega ljubega „Slov. Gospodarja“. Tukaj vam bo v veliko tolažbo in kratek čas. Torej se enkrat: pogum! Tukaj ni nobenega strahu! Kdor zaupa v Boga, tisti ne pozna bojazni!

V severno-goriških gorah.

Jakob Felicijan z Vurberga pri Ptuj nam piše dne 22. julija:

Visoko vrh planin stojim,
A v strahu vedno tu živim,
ker krog križem žvižgajo,
In mlade fante ubijajo!

Pošiljam nebroj pozdravov in malo poročam, kako živimo tukaj v hribih. Več kot en mesec že držimo naše postojanke, skoraj 2000 metrov visoko v goriških planinah, kjer nas polentarji obstreljujejo s topovi različnih vrst, toda z malim uspehom. Naše stanovanje je čisto priprosto in bolj za pokoro, kakor za počitek, ker hiše imamo v kaki duplini, postelj si pa sezidamo iz kamena in malo prsti gor, pa tudi velja. Je pač v hribih. Vođe seveda nimamo druge, nego tisto, ki si jo stalimo iz snega in iz te si kuhamo čaj in kavo, če dobimo sploh kaj sladkorja. Tukaj bomo pač postali sami abstinenti, ker o vinu ni duha. Veliko trpljenja nam prizadene spravljane živeža na te visočine, ker imamo pot silno strmo. Spravljati pa moramo po takem kraju, kjer nas sovražniki ne more obstreljevati. Največ pa moramo trpeti radi slabega vremena, katero se skoraj vsako uro izpreminja in nas namaka. Najbolj prijetno se mi je pa godilo na moj rojstni dan dne 14. julija. Zjutraj sem šel v dolino po obed za častnike. Nazaj grede me je celo pot namakalo, da sem bil moker kot vrana. Ko sem prišel nazaj k stotniji, smo imeli obed, med tem se je pa vsula toča, da sem imel naenkrat polno šalo juhe in mesa in toče. Bilo je vse skupaj pomešano in moral sem celi obed pustiti. Toče sem imel okoli šotora, kakor snega. Z veliko težavo sem si potem iz toče skuhal čaj. To je bil lep rojstni dan! Kljub vsemu trpljenju so naši fantje dobre volje in ob lepih večerih začnejo juckati in prepevati, da odmeva med gorami in kličejo izdajalskim polentarijem: „Pridite sem, če se vam poljubi!“ Seveda, odgovor dajo navadno s puškami. Tudi nepotrebnih živalic nam ne manjka, katere seveda ne pobijami z nohti, ampak kar s kamenjem udrihamo po njih. Tako živimo tukaj v planinah spokorno življenje in čakamo dneva, kateri bo prinesel naši lepi Avstriji že tako zaželen mir. Daj Bog, da bi se to že skoraj zgodilo! Če nam Bog življenje ohrani, bomo pa potem, ki pridemo domov, pripovedovali dogodke iz velike svetovne vojske.

Le naj ropoče in bobni,
Iz tisoč topov naj gromi,
Naj krog križem svigajo,
Slovenske zemlje ne odstopimo!

Jakob Felicijan.

Prej se ne vrnemo, dokler Laha popolnoma ne stremo.

Topničar Vatroslav Franjkovič, doma iz Dornave pri Ptuj, nam piše dne 24. julija z italijanskega bojišča:

Ponosan sem in si štejem v čast, da se moram proti lahonskim figamozem bojevati. Nahajam se pri gorskem topničarskem polku. Štev. 3 in naša baterija je že Lahom napravila marsikatero bridko uro. Italijan strelja kakor besen ali zadene prav malo ali pa nič. Pri nas je ravno nasprotno; mi odpošljemo par strelcev in že frfotajo zbegani polentarji po zraku kar brez glav ali nog. Do sedaj smo jim vsakokrat prav dobro skuhal polento in jim bomo tudi v bodoče, da bodo pomnili, kaj so slovenski fantje, katerih nas je tukaj precej. Živimo čisto odtrgani od sveta, v prav visokih hribih, ali kljub temu smo zmiraj dobre volje. Imamo tudi harmoniko, katere je pri nas zelo čislana. Mnogokrat se štajerski in kranjski Janezi podamo v naša zavetišča in ob spremljanju harmonike damo kako narodno pesem in srč nad Italijani je še tokrat veliko večji. V hribih, kjer se nahajamo, menda nikdar ni zadonela „Lepa naša domovina“, ali se da se sliši pogosto.

Mi smo sklenili, da se prej ne vrnemo, dokler ne stremo Lahu njegove ohole in puhle glave. Vse za vero, domovino in cesarja! To je naše geslo. Vsem znancem in čitateljem „Slovenskega Gospodarja“ pošilja prav iskren slovenski pozdrav Vatroslav Franjkovič, topničar.

Trobenta nas bo klicala...

Jakob Zemljč iz Gornje Radgone nam piše z italijanskega bojišča:

Gotovo vas, dragi čitatelji, zanima, kako se še nam slovenskim štajerskim fantom kaj godi tu doli na italijanskem bojišču. Lah se že zmiraj trudi in napenja vse sile, da bi predrl našo bojno črto. Pa hvala Bogu, do sedaj se še jim to ni posrečilo. Naj vam opišem boje 18. in 19. julija.

To sta bila dneva, ki ju ne bom pozabil, dokler bom živ. V nedeljo dne 18. julija zjutraj ob 8. uri so začeli Lah s strašnim topovskim streljanjem. Obstreljali so naše postojanke celi dan, da je bila groza. To je bila predpriprava, kakor vsikdar, kadar mislijo prodirati. Drugi dan v ponedeljek zopet isto. Okoli desete ure predpoldan se razvijemo v bojno črto ter ležimo do dveh popoldne tam. Granate so razbijale okoli nas, krog se žvižgale, kamenje pa je piskalo in tulilo po zraku, da je bila groza. To so bile strašne ure, a strašnejše so še prišle. Ob dveh popoldan dobi naša četa povelje, da mora prodirati naprej tako daleč, da bomo dobili zvezo s tistim polkom, ki je ležal pred nami. Torej res, hajd naprej pogledat, kaj imajo spredaj. Puško sem odnesel čez hrbet, potem pa smo začeli. Praporščak naprej, za njim četovodja in ostali. Nismo še prijezili kakih 500 korakov, pa nas je sovražnik že zapazil. Začela se je prava gonja. Kar naenkrat toča krogel, šrapneli pa so začeli krog nas in nad nami tako razbijati, da sem mislil, da moram oglasiti. To vam je bila prava peklena muzika! Hitro sem se priporočil Mariji in angelu varihu v varstvo, obudil popolni kes, potem pa se nisem menil več ne za krogel in ne za šrapnele. Le naprej, le naprej! Naenkrat zastoka tovariš za menoj; ogledam se, videl sem, da je padel, izvil se mu je vzdih „Oh“, nagnil je glavo in ni ga bilo več. Jeza me popade, zatoj kar vstanem ter drvim naprej, da naredim z vragovim Lahom prej račun. Pridem na določeno mesto višine. Prvi trije, ki smo prišli tje, smo sli s korporalom 50 korakov naprej, ostali za kritje, da so se lahko zadaj razvrstili. Lah so pošiljali gor krogel in Bog zna, kaj se vse, da je samo brenčalo in zemljo stresalo, kot bi bil sodni dan, pa me vendar niso zadeli. Saj nisem neumen, da bi jim glavo tja držal, ampak sem se lepo zakril in iz svojega zavetišča sem jih puhal, da so se kar prekopicavali.

Tako smo bili mi štirje približno tri ure. Solnce je bilo zahajati. Sovražnik ni opravil ničesar, ampak je bil krvavo odbit. Polagoma je nastal mir. Pokrajina krog nas se je kopala v zadnjih žarkih zahajajočega solca in bila tako krasna, da bi jo bil človek zmiraj gledal. Začne se mračiti. Nastane popoln mir. Noben strel se več ne oglasi.

„Ave Maria!“ Toda zastoj poslušam. Noben zvon se ne ogasi, ki bi nam vojakom na bojišču naznanjal „Zdravo Marijo“. Pač, stokanje in klicanje ranjencev se sliši, ki prosijo za pomoč in tu in tam leži mrtev junak. Sklenem roke k molitvi, da zahvalim Marijo in angela varuha, da sta me tako čudovito varovala ta dva dni. Vrnem se nazaj k svojim tovaršem. Pa glej, ni jih več vseh, nekaj jih je mrtvih, nekaj ranjenih. Mi ostali se zberemo krog njih, gledamo jih nemi in vsak reče: „Skoda vas, Res, škoda, res so matere izgubile sinove, ne pridejo več domov, a oni so izvršili sveto svojo dolžnost in do zdaj njega izpolnili prisego, ki so jo prisegli. Mirno spavajo sedaj daleč od svojega kraja, pa mislim, da v milosti božji. In ko nas bo trobenta klicala na sodni dan, tedaj se bomo zopet videli stari prijatelji, bratitelji in bojovníki železnega kora, ki smo se borili za pravico, čast in obstoj svoje domovine. Mi pa se še bomo naprej bojevali za našo sveto stvar in proti našemu kletemu zahrbtnemu „zavezniku“. Z Bogom!

Na jug hrepenimo.

Narednik Henrik Vollmaier iz Selnice ob Dravi piše dne 12. julija svoji ženi s severnega bojišča: Kakor sem izvedel, je selniški g. Pinter moral dne 4. junija brez svoje volje nastopiti dolgo rajžo v rusko carstvo. On je najbrž ujet. Ako pa ta vest odgovarja resnici, ne morem potrditi. Smili se mi, ker v ujetništvu menda ni preveč prijetno. Ganičnikov je ranjen; kakšna je rana, pa mi ni znano. Gotovo je že p sal domov, v kateri bolnišnici se nahaja.

Kdo pa bo moral od „starih“ Selnčanov še vojaško suknjo obleči? Prepričan sem, da tudi Selnčani ni po vzgledu drugih svojo ljubezen do naše ljube domovine dejansko pokažejo. Jako se veselimo nad neuspehi Lahov. Gotovo jim bodo prišli Radeckijevi časi v spomin, ker njegov duh je še vedno med nami in bo ostal. Oh, da bi mi že le enkrat bili gotovi s tem ruskim velikanom, kateri sicer postaja že precej majhen. Tedaj pa hajd nad Laha! Tej izdajalski laški polenti smo dolžni pokazati naše zmagovitost in krvi navajeno orožje. Italija, pravzaprav nekoliko njenih kričalcev, je vendar hotela tako. Kakor veš, sem pred več kakor 10 leti kot vojak služil v Gorici. O ti prelepa Gorica in tvoja prijazna okolica! Bili sta mi tri leta moj dom. Vsaka vas, vsak hribček in vsak potok mi je tam znan. Zato se tudi zelo veselim, ako „Slov. Gospodar“, katerega redno dobivam, prinese vesti o krvavih bubsh polentarjev ob naši zeleni Soči. Večkrat sem v duhu navzoč pri krvavih bojih v okolici Gorice. Vsi že hrepenimo in komaj pričakujemo časa, kadar pride povelje: „Na jug!“ O, tedaj Italijan ne bo dolgo klical „Savola“, „Coraggio“ ali celo „Abasso Austria“. Mi mu bomo že zamašili njegova široka usta. Nikdar se mu ne bo več zljubi o skloniti čez našo staro mejo. Z Bogom!

Kako so napravljeni strelski jarki.

Franc Vehevar, poddesetnik pri 1. pešpolku v Galiciji, predsednik „Kresa“ v Gradcu, je pisal svojim starišem pri Sv. Petru na Medvedovem selu dne 18. julija sledeče zanimivo pismo:

Naznanim vam, da sem se hvala Bogu zmiraj zdrav. Bogu se imam zahvaliti, da me je še do danes obvaroval vsake nesreče. Našo stotnijo Bog posebno čuva pred nesrečo, se skoraj čudim, da imamo tako srečo, ker drugi včasih dosti trpijo. Bog daj zana-prej tako! Naznanim vam, da je naša stotnija sedaj nekaj časa za rezervo, da nismo v bojni črti. Seveda, če je sila, moramo hitro na pomoč. Sedaj smo bili skoraj en mesec v bojni črti, ker smo Ruse precej daleč iztirali. Bojni okopi so tiste grabe, v katere se skrijejo vojaki. Skopali smo si jame tako globoke, da se lahko po koncu notri skrije in taka je cela fronta. Sovražnik ima ravno tako napravljeno. Po nekaterih krajih smo blizu skupaj, drugod zopet bolj narazen, približno 1000 korakov. Seveda, če kateri kje glavo ven pokaže, že streljajo po njem.

Po noči, ko se nič ne vidi, smo vojaki iz jarkov. Postavijo se navadno predstraže, ki pazijo, če bi sovražnik nameraval napadati. Jaz sem bil vsak drugi večer na predstraži kot vodja. Artilerija je vzadaj za nami in strelja včasih tako dobro, da celo v jarke padajo granate in šrapneli. V teh slučajih je napadalec na slabšem, ker tisti, ki je v jarku je zavarovan, in tisti, ki napada, je na prostem.

Kako pa hrana? Tukaj si tudi sami kuhamo, posebno črno kavo si kuhamo vsak dan v jarkih. Po noči se nikoli ne sme spati, ker je nevarnost, da bi znal sovražnik napasti. Če se spi, se spi samo po dnevu. Po dnevu je zopet tako vroče, da je težko spati, toda če je človek utrujen, mora spati. Menažo dobimo zmiraj po noči, ker po dnevu ni mogoče kuhinjam blizu. Peremo si tudi sami. Sezuti se ne sme nikdo; če se sezuje, se mora hitro zopet obuti. Torej smo zmiraj obuti.

Kaj pa uši? Tistih živalic ima vsak pošten človek v Galiciji. Sedaj po letu se jih še kolikor toliko branimo, da jih še ni preveč, pa pozimi je slabše, ker se človek ne more oprati.

Bog nam daj še skoraj zmago, da bi sovražnika pregnali iz naših dežel. Nikdo si ne more predstavljati, kako hrepenimo po miru, ker smo že dosti utrujeni. Če me še bo ljubi Bog zana-prej tako varoval kot dosedaj, še imam upanje, da se še bomo videli Pr sv. spovedi sem bil sedaj že dvakrat ali drugače ne vemo za nobeden praznik, nam je vsak enak.

Veselo ukanje naših možnarjev.

Pismo, katerega je pisal Franc Ocvišek svoji stricu stricu Maksu Ocvišku, župniku pri Sv. Andražu nad Polzelu:

Zopet imam čas, da vam lahko pišem, kaj vse sem doživel v prešlih dneh. — Brali ste gotovo o naši zmagi v Karpatih in južni Galiciji. Tu sem smo bili poklicani s francoskega bojišča; vozili smo se noč in dan ter se ustavili v Danzigu na Nemškem, da si odpočijemo in vse lepo popravimo. Po odmoru pa naprej nad Ruse. Druga majnika smo že bili na bojišču; dobili smo povelje, da moramo neko močno trd-javo ali utrdbo pri Bobovu vzeti, v kateri so bili Rusi že nekaj časa utrjeni. Zjutraj zgodaj so naši težki možnarji z divjo strahoto zagromili; nam se je zdel ta grom in buč kot veselo vriskanje, a Rusi so gotovo onemeli za trenutek od strahu. Rad bi bil videl njihove obraze, kajti pok naših motornih baterij je grozoten in strašen. Naši topovi so tako učinkovali, da so se Rusi že dne 3. majnika spustili v beg, veli-ko jih je pa bilo tudi ujetih.

Začetek je bil za nas sračen in vsak je rekel z vzdihom: Bog nam še daj zana-prej srečo! In res, sreča nas je spremljala. Trpljenje je bilo veliko, pa to se vse pozabi, samo, da le Ruse preženemo. Kar po zraku so frčali, tako smo jih podili vedno dalje in dalje mimo Bobova, Tuchova, Tarnova in Jaroslawa. Nismo se z vlakom vozili, ampak z avtomobili. Kjer so se Rusi v bran postavili, smo hitro postavili naše težke možnarje in kakor hitro so začeli ti možnarji z gromom in treskom pozdravljati Ruse, so se vsakokrat kar v beg spustili. Tako smo celi mesec Ruse podili ter prišli do Przemysla, kjer so se Rusi dobro utrili. Začeli so naši možnarji svojo divjo in junaško pesem peti. Rusi so dobro odgovarjali, pa prečudno, kar naenkrat so nas zasledili in našli, kje tičimo.

Vsak je mislil, da je izdajstvo. Vse se je hitro preiskalo in glejte, našli smo telefonično zvezo pri prebivalcih, ki jih je vezala z Rusi. Zopet nam je zasijala zvezda sreče; po nekajdnevni veliki bitki je padla trdnjava in mesto v naše roke, to je bilo dne 3. junija. Ujetih je bilo veliko Rusov, veliko topov, municije in strojnih pušk smo uplenili. Ruse smo zdaj podili proti glavnemu mestu Lvov. Znano nam je bilo, da so se Rusi tam prav močno utrili. A vse to ni nič pomagalo. Postavili smo naše orjake, ki so v nekaterih dne vse te utrdbe razrušili. Dne 22. junija so jo Rusi tudi od tukaj popihali in drugi dan smo se tudi mi z našimi velikimi avtomobili in možnarji pripeljali v mesto Lvov. Težak je popis neizmernega veselja pri tukajšnjih prebivalcih. Ljudje, na ulici stoječi, ljudje na oknih, vsi so metali na nas cvetlice, cigarete itd. ter od veselja niso vedeli, kaj bi počeli, kajti po 10 mesečnem dolgem času zopet vidijo avstrijske vojake in se čutijo prositi! Veliko hudega so prestali, kakor sami pripovedujejo. Tukaj smo stanovali dva dni. Ogledal sem si mesto, ki je prav lepo in nič poškodovano; samo železniška postaja je uničena in istotako skladišče, kjer so Rusi imeli svoje blago shranjeno. Rusi bežijo vsaki dan, zgnani so iz Galicije in so že daleč v ruski Poljski.